

Handlingsplan för Moderna Museets arbete med tillgänglighet för personer med nedsatt funktionsförmåga.

Dnr: 2007-180-74

MODERNA MUSEET

Om handlingsplanen.

Denna handlingsplan för Moderna Museets arbete med tillgänglighet för personer med nedsatt funktionsförmåga är beslutad av Moderna Museets ledningsgrupp 070220.

Handlingsplanen är utarbetad i enlighet med Handikappombudsmannens ”Riktlinjer för en tillgänglig statsförvaltning”.

Arbetet med att ta fram handlingsplanen har utförts av Helena Åberg, projektledare tillgänglighet, intendent Konst & Förmedling Martin Petéus, samordnare tillgänglighet, konstpedagog Konst & Förmedling i samverkan med representanter för olika ansvarsområden och arbetsgrupper. Styrgruppen för arbetet har utgjorts av Agneta Modig Tham, chef Administration, Lovisa Lönnebo, chef Kommunikation, Ann-Sofi Noring, chef Konst & Förmedling.

Handlingsplanen är ett arbetsverktyg i det interna arbetet med tillgänglighet för personer med nedsatt funktionsförmåga på Moderna Museet.

Den är också avsedd att användas externt för att informera om museets tillgänglighetsarbete.

I avsnitt 3-15 presenteras förutsättningar, strategier och målsättningar tillsammans med konkreta mål inom respektive område.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

I. MODERNA MUSEET – UPPDRAG, VERKSAMHET, VISION.

II. TILLGÄNGLIGHETSARBETET PÅ MODERNA MUSEET.

1. Bakgrund och uppdrag.
2. Moderna Museets vision och strategi för tillgänglighet.
3. Den interna arbetsprocessen. Vägen till en gemensam policy.
4. Arbetsorganisation och ansvarsfördelning.
5. Handlingsplanen som arbetsverktyg.
6. Samordning med andra planer, styrdokument och arbetsverktyg. Uppföljning, utvärdering och revidering.
7. Ekonomiska resurser, kostnader och tid – budgetarbete, investeringsplan.
8. Publik verksamhet.
9. Bemötande.
10. Omvärldsbevakning och samverkan.
11. Fysisk miljö, lokaler.
12. Kommunikation och information.
13. Moderna Museet som arbetsgivare.
14. Utbildning.
15. Rutiner för synpunkter/klagomål kring tillgänglighet.
16. Resurser.

BILAGOR.

1. Lagar, förordningar och styrdokument kring tillgänglighet.
2. Definitioner och begrepp.
3. SFV:s tillgänglighetsutredning och åtgärdsplan fysisk miljö/lokaler.
4. Inventering av kommunikation och information.
5. Checklista för kontorsutrustning.
6. Moderna Museets vision.
7. Moderna Museets regleringsbrev.

I. MODERNA MUSEET – UPPDRAG, VERKSAMHET, VISION.

Uppdrag.

”Målet för Moderna Museet är att bevara och förmedla modern och samtida konst. Myndigheten skall utveckla och förmedla kunskap om och upplevelser av denna del av kulturarvet och härigenom ge perspektiv på samhällsutvecklingen”. Så är Moderna Museets uppdrag formulerat i regleringsbrevet¹.

Allt arbete på Moderna Museet – att köpa in konst, registrera, ställa ut, deponera, vårda och bevara, administrera, förmedla, informera och kommunicera – kan ses som ett tillgänglighetsarbete. Eller, annorlunda uttryckt, att alla medarbetare arbetar med tillgänglighet: att göra modern och samtida konst tillgänglig för en publik. Det ligger i själva definitionen av ett museum som publik offentlig verksamhet.

Verksamhet och vision.

Ledord för Moderna Museets verksamhet är ”världsklass och tillgänglighet”. I museets vision ingår att balansera den konstnärliga integriteten mot tillgängligheten för publiken. Konstnärens intentioner och vision skall förverkligas så långt det är möjligt. Som besökare skall man känna sig välkommen och museibesöket ska vara fritt från onödiga hinder. Museet skall erbjuda kunskap och upplevelser, nycklar och ingångar till konsten och konsthistorien. Museet är den arena där konsten möter sin publik – eller vice versa. Målet är att mötet skall bli optimalt för båda parter.²

Redan tidigt etablerade sig Moderna Museet som en ovanligt öppen och publik mötesplats. Idag ser vi fler besökare och en bredare publik komma till museet. Under åren med fri entré 2004-2006 nästan tredubblades antalet besökare. Nya grupper av besökare kom till museet och antalet förstagångsbesökare ökade. Ett av museets mål är att nå fler och nya besökare samt att öka tillgängligheten till samlingarna och vidta särskilda åtgärder för att öka tillgängligheten för funktionshindrade.

Lars Nittve, överintendent, skriver i Moderna Museets verksamhetsplan för 2007: ”Tillgängligheten, definierad i såväl fysiska som kulturella och intellektuella termer skall bli än bättre – allt i enlighet med museets ledord ’världsklass och tillgänglighet’.”

¹ Se bilaga 7.

² Se bilaga 6.

II. TILLGÄNGLIGHETSARBETET PÅ MODERNA MUSEET.

1. Bakgrund och uppdrag.

I propositionen 1999/2000:79 *Från patient till medborgare – en nationell handlingsplan för handikappolitiken* har regeringen förslagit nationella mål och inriktning för handikappolitiken.

”Målet är att samhället värderar och tar till vara människors olikheter, som till exempel etnisk tillhörighet, ålder, sexuell läggning och funktionshinder. Funktionsnedsättningar är en av flera naturliga variationer hos en befolkning och är vanligt förekommande. Ungefär var femte person i yrkesverksam ålder har något slag av funktionshinder. Likaså finns människor med funktionshinder inom alla grupper i samhället och i alla åldrar.”³

Statliga myndigheter skall enligt handlingsplanen föregå med gott exempel i arbetet med att göra samhället tillgängligt för personer med nedsatt funktionsförmåga. Hur myndigheten bemöter människor med funktionsnedsättningar är viktigt ur ett tillgänglighetsperspektiv.

”Till ett av den statliga kulturpolitikens främsta mål hör att verka för allas möjlighet till kulturupplevelser och eget skapande. Ansvaret för att öka tillgängligheten ligger till stor del hos den enskilda institutionen och varje institution bestämmer själv över verksamhetens inriktning och uppläggning. Målen utgör därvid en gemensam referensram för såväl statens som landstingens och kommunernas insatser. När det gäller de statliga institutionerna eller de institutioner som får statsbidrag har man dock, med utgångspunkt från de nationella målen, ett särskilt ansvar att söka nya vägar att nå fram till alla de grupper som i dag inte är delaktiga i landets kulturutbud.”⁴

I förordning (SFS 2001:526) om myndigheternas ansvar för genomförandet av handikappolitiken sägs: ”Myndigheterna skall verka för att personer med funktionshinder ges full delaktighet i samhällslivet och jämlikhet i levnadsvillkor. Myndigheterna skall särskilt verka för att deras lokaler, verksamhet och information är tillgängliga för personer med funktionsnedsättningar. I detta arbete skall Förenta nationernas standardregler för att tillförsäkra människor med funktionsnedsättning delaktighet och jämlikhet vara vägledande.”⁵

Handikappombudsmannen har, på uppdrag av regeringen, utarbetat ”Riktlinjer för en tillgänglig statsförvaltning” som slogs fast i april 2003. Riktlinjerna anger vad som behövs för att statliga myndigheter ska kunna uppfylla kraven i förordningen. Myndigheterna skall senast den 1 mars 2007 ha upprättat en handlingsplan.

³ *Från patient till medborgare* sid 3

⁴ Ibid. sid 100

⁵ Förordning (SFS 2001:526) § 1.

I handlingsplanen ingår att

- ta fram en policy
- genomföra inventeringar
- analysera och prioritera
- upprätta en åtgärdsplan och åtgärda det som föreslagits
- följa upp åtgärderna och utvärdera

Utvärderingen leder sedan vidare till en uppdaterad handlingsplan med reviderad policy, nya mål och ny åtgärdsplan. Hela tillgänglighetsarbetet är en process.

I den nationella planen för handikappolitiken står om kostnaderna och ansvaret för att göra myndigheten tillgänglig:

”En av de grundläggande principerna inom svensk handikappolitik är den så kallade ansvars- och finansieringsprincipen. Den innebär att varje sektor i samhället skall utforma och bedriva sin verksamhet så att den blir tillgänglig för alla medborgare, inklusive personer med funktionshinder. Kostnaderna för de nödvändiga anpassningsåtgärderna skall finansieras inom ramen för den ordinarie verksamheten.”⁶

Vid kostnadsberäkning av nya projekt skall tillgängligheten ingå som en naturlig del.

Våren 2007 kommer Handisam (Myndigheten för handikappolitisk samordning) att uppdatera HO:s riktlinjer: ”Detta förtydligande av målen är viktigt att förstå som ett perspektivskifte. Perspektivet förflyttas från individen till miljö och omgivning, förbättring och möjliggörande. Huvudalternativet är att välja generella lösningar som fungerar för så många som möjligt. Hur individens funktionshinder skall kompenseras genom individuellt stöd eller genom särlösningar skall ses som ett komplement.”⁷

Statens Kulturråd, sektorsansvariga för tillgänglighetsarbetet inom kulturområdet⁸, skriver: ”Målet är att handikapperspektivet ska få genomslag i den ordinarie verksamheten och att man så långt det går strävar mot generella lösningar utan att det för den skull inte finns utrymme för individuella hänsyn.”⁹

2. Moderna Museets vision och strategi för tillgänglighet.

Moderna Museet ser tillgänglighet ur ett helhetsperspektiv: en vision om ett museum där alla människor skall kunna känna sig delaktiga – oavsett ålder, kön, sexuell läggning, social tillhörighet, religion, etnicitet och/eller funktionsförmåga. Tillgänglighet är en fråga om demokrati och allas rätt till

⁶ *Från patient till medborgare* sid 16

⁷ *Riv hindren – Riktlinjer för tillgänglighet* sid 10

⁸ Fjorton centrala statliga myndigheter utsetts till sektorsmyndigheter. De har ett sektorsansvar inom olika områden med uppgift att samordna, stödja och driva på andra aktörer inom sitt område för att uppnå de nationella målen för handikappolitiken.

⁹ *Tillgänglighet i hela landet. Kulturrådets omvärldsanalys 2006.* ”sid 79

delaktighet i kulturlivet. Det handlar också om att en mångfald av individer och röster, i såväl tolkning som upplevelse av konsten, berikar museet som mötesplats och arbetsplats.

Tillgänglighetsarbetet är ett långsiktigt strategiskt arbete kring policy, idéer, visioner och strategier parallellt med konkreta åtgärder och projekt på kortare sikt. Det är både ett internt och ett externt arbete. Ett mål är att tillgänglighetstanken integreras i museets hela verksamhet och arbete – med generella lösningar och integrerade insatser som inte särskiljer vissa grupper utan ökar tillgängligheten för alla besökare – så långt detta är möjligt. Samtidigt ska riktade insatser ge besökare med särskilda behov möjlighet till delaktighet.

När man talar om funktionshinder, funktionsnedsättning eller handikapp tänker man ofta på synliga, tydligt definierade funktionshinder och särskilda behov. Det finns också funktionshinder som inte är lika uppenbara. Normalt åldrande medför ofta funktionsnedsättningar. Det krävs inte alltid stora riktade insatser; enkla åtgärder och smärre anpassningar kan göra det möjligt för personer med nedsatt funktionsförmåga att ta del av en befintlig verksamhet på lika villkor.

3. Den interna arbetsprocessen. Vägen till en gemensam policy.

Det finns goda förutsättningar för att kunna integrera tillgänglighetsarbetet i en redan existerande arbetsstruktur. Diskussioner behöver föras om idéer, visioner och strategier liksom kring förhållningssätt och bemötande. Utifrån de interna diskussionerna kan sedan ett gemensamt förhållningssätt och en policy formuleras.

Under 2007 kommer en intern diskussion att föras för att i nästa års reviderade handlingsplan kunna formulera en gemensam policy för tillgänglighet på Moderna Museet.

4. Arbetsorganisation och ansvarsfördelning.

Moderna Museets tillgänglighetsarbete involverar alla delar av verksamheten. Ytterst ansvarig är myndighetschefen, Moderna Museets överintendent. Representanter för museets alla enheter och grupper – enhetschefer och gruppledare – ansvarar för att tillgänglighetsaspekter tas tillvara inom respektive ansvarsområde. De olika arbets- och projektgrupperna är ett annat viktigt forum för arbetet med tillgänglighetsfrågor.

I ett första skede har en projektgrupp inom Konst & Förmedling lett och samordnat tillgänglighetsarbetet. Projektgruppen består av en projektledare och en samordnare (anställd som resurs via Accessmedel 2006-09-01 – 2008-05-31). Tillgänglighetsarbetet har initialt drivits som ett projekt i linje med Moderna Museets projektmodell. Det säkerställer att det på ett tidigt stadium har förankrats i museets ledning. Projektplanen – ”*Ett museum för alla. Tillgänglighet – en helhetssyn*” – är ett viktigt arbetsverktyg. Projektet är beställt

av museets överintendent och beslut att gå vidare enligt projektupplägget har fattas av ledningsgruppen. Projektet har en styrgrupp, som utgörs av enhetscheferna för Administration, Kommunikation och Konst & Förmedling, Representanter för museets enheter och grupper är knutna till projektet. Museets styrelse har tagit del av och följer tillgänglighetsarbetet.

En diskussion behöver föras och beslut tas i museets ledningsgrupp om hur tillgänglighetsarbetet i övergången från projektform till linjär verksamhet skall samordnas i framtiden och hur resurser för det övergripande arbetet kan tas fram.

Projektgruppen kommer fortsättningsvis framför allt att fokusera på att utveckla det publika arbetet kring tillgänglighet: att genomföra och utvärdera pedagogiska pilotprojekt som stöd för att göra personer med särskilda behov delaktiga i museets verksamhet.

Mål interna arbetsprocessen, arbetsorganisation, ansvarsfördelning:

- Se över och fatta beslut om hur tillgänglighetsarbetet ska samordnas i framtiden – som del av museets linjära verksamhet – och hur resurser kan avsättas för detta övergripande arbete.
Hur? Projektgruppen för tillgänglighet för en diskussion i styr- och ledningsgrupp.
Tidsplan 2007.
Ansvariga Ledningsgrupp, styrgrupp.
I samverkan med Projektgruppen för tillgänglighet.
- Diskutera och förankra tillgänglighetsarbetet i Moderna Museets organisation och formulera en gemensam policy.
Hur? Projektledaren och samordnaren för tillgänglighet:
 1. träffar alla grupper och enheter inom museet på gruppmöten och enhetsmöten,
 2. medverkar i olika arbetsgrupper,
 3. har regelbundna arbetsmöten med styrgruppen,
 4. samlar representanter för museets alla enheter och grupper med ansvar för att tillgänglighetsaspekter tas tillvara inom respektive ansvarsområde.
Tidsplan Start 2007; fortlöpande.
Ansvariga Respektive enhets- och gruppchefer, områdesansvariga och projektledaren för tillgänglighet (eller den som i framtiden delegeras samordningsansvar).

5. Handlingsplanen som arbetsverktyg.

Handlingsplanen ska i framtiden fungera som ett aktivt arbetsredskap i det fortsatta interna arbetet och diskussionsunderlag för det gemensamma tillgänglighetsarbetet. Den ska också kunna användas externt för att berätta om museets tillgänglighetsarbete.

Handlingsplanen skall göras överskådlig, lättillgänglig och användbar som arbetsredskap, diskussionsunderlag, vägledning, informations- och inspirationskälla.

Mål handlingsplanen som verktyg i det fortsatta interna arbetet:

- Utforma handlingsplanen text- och formmässigt så att den blir överskådlig, lättillgänglig och användbar som arbetsredskap i det fortsatta interna arbetet såväl som extern information om museets tillgänglighetsarbete.

Hur? Bearbeta text och formgivning tillsammans med kommunikationsenheten och eventuellt en extern formgivare.

Tidsplan 2007-2008.

Ansvariga Kommunikationsenheten i samverkan med projektgruppen för tillgänglighet.

6. Samordning med andra planer, styrdokument och arbetsverktyg. Uppföljning, utvärdering och revidering.

Moderna Museets verksamhet styrs av Regeringens regleringsbrev (se avsnitt 1). Den interna handlingsplanen för tillgänglighet bör i framtiden samordnas med myndighetens andra handlingsplaner.

Museets verksamhetsplan är ettårig, men planeringen sträcker sig flera år framåt. I årsredovisningen återrappporterar museet måluppfyllelsen av de mål som är satta i regleringsbrevet, så även de som rör tillgänglighet. 2007 finns målet att öka tillgängligheten till samlingen samt uppdraget att upprätta en handlingsplan enligt förordning (2001:526) inskrivet i regleringsbrevet. Så blir verksamhetsplanen och årsredovisningen ett naturligt planeringsverktyg och uppföljnings- och utvärderingsinstrument i tillgänglighetsarbetet.

Moderna Museets projektmodell är ett viktigt verktyg i verksamheten. Den är en grund för alla typer av projektarbete inom museet och kan byggas på för att passa respektive ändamål. Detta ger möjlighet att i utvecklingen av projektmodellen föra in tillgänglighetsaspekten som en naturlig del i planeringen och genomförandet av alla projekt och utställningar. Kostnader för tillgänglighet kan härigenom integreras i varje projekts budget.

Mål samordning med andra planer, styrdokument och arbetsverktyg; uppföljning, utvärdering och revidering:

- Integrera tillgänglighetsarbetet i Moderna Museets projektarbetsmodell.

Hur? Projektgruppen utarbetar en checklista med de tillgänglighetsaspekter som bör beaktas i planering och genomförande av projekt och utställningar.

Tidsplan Under 2007-2008.

Ansvarig Projektgruppen för tillgänglighet.

- Integrera tillgänglighetsarbetet – med planering, uppföljning, utvärdering och revidering av målen – i Moderna Museets verksamhetsplanering och årsredovisning.
 - Hur?* Målen för tillgänglighet skrivs in i verksamhetsplan och gäller ett år i taget. Uppföljning och utvärdering sker i årsredovisningen. Revidering av målen sker i nästa års verksamhetsplan och i revideringen av handlingsplanen.
 - Tidsplan* Under 2007-2008; fr o m 2008 års verksamhetsplan.
 - Ansvariga* Grupp- och enhetschefer ansvariga för verksamhetsplanering och årsredovisning i samverkan med projektgruppen för tillgänglighet.
 - Kommentar* Tillgänglighetsarbetet presenteras i verksamhetsplanen för 2007. I och med att målet att öka tillgängligheten till samlingen samt uppdraget att upprätta en handlingsplan enligt förordning (2001:526) finns inskrivet i museets regleringsbrev för 2007, kommer måluppfyllelsen att redovisas i årsredovisningen.
- Se över möjligheterna att samordna handlingsplanen för tillgänglighet med andra planer och styrdokument.
 - Hur?* Vid revidering av de olika planerna se över och föra in ett tillgänglighetsperspektiv.
 - Tidsplan* Under 2007-2008.
 - Ansvariga* Ansvariga för respektive plan i samverkan med projektgruppen för tillgänglighet.

7. Ekonomiska resurser, kostnader och tid – budgetarbete, investeringsplan.

Arbetet med budget och verksamhetsplan löper parallellt. Investeringsbudget läggs samtidigt med verksamhetsbudget. Kostnader för tillgänglighetsfrågor integreras i ordinarie budget. Därvid prövas även möjligheten att finansiera och avsätta resurser för det övergripande tillgänglighetsarbetet. En kommande åtgärdsplan utgör underlag för arbetet med och beslut om budget och verksamhetsplan.

När tillgänglighetsaspekter integrerats i Moderna Museets projektmodell och planeringen av varje projekt skall de också kostnadsberäknas och ingå som en del av projektets budget.

Krav på tillgänglighet ska finnas med som en naturlig del av Moderna Museets reguljära upphandling av varor och tjänster (t ex säkerhet, restaurang- och kaféverksamhet, skyltning, informationsmaterial, möbler osv).

Mål ekonomiska resurser, kostnader och tid:

- Beräkning av resurser, kostnader och tid för det övergripande tillgänglighetsarbetet.
 - Hur?* Projektgruppen tar fram ett underlag, som sedan behandlas i museets ordinarie planerings- och budgetprocess.
 - Tidsplan* Start i samband med arbetet med verksamhetsplan och budget för 2008.
 - Ansvariga* Respektive enhets- och gruppchefer, områdesansvariga och projektledaren för tillgänglighet.

8. Publik verksamhet.

En tillgänglig verksamhet handlar inte bara om fysisk tillgänglighet utan även om kulturell och intellektuell tillgänglighet. Det innebär att göra kärnan i vår verksamhet, konstupplevelsen, tillgänglig för alla – i utställningar, pedagogisk verksamhet och programverksamhet. Detta är ett kontinuerligt arbete för utställnings-, förmedlings- och programansvariga och involverar medarbetare i hela museet.

I planeringen och genomförandet av utställningar står de utställningsansvariga inför den dubbla uppgiften att se till konstnärens vision och intention och *samtidigt* beakta tillgängligheten för publiken.

Museet kommer framför allt att söka generella och integrerade lösningar som gör det möjligt för funktionshindrade att ta del av den ordinarie verksamheten. Här behöver vi se vilka hinder som finns för tillgängligheten till utställningar, programverksamhet etc. (se avsnitt 11). Parallellt med detta gör vi riktade insatser för att öka delaktigheten för personer med funktionsnedsättningar.

Teckentolkade visningar, visningar för synskadade, workshops för vuxna i gruppboende, kurs för barn med kognitivt funktionshinder planeras 2007. Presentation av denna verksamhet görs i museets program- och utställningsfolder och på hemsidan. Därutöver görs riktade utskick och annonser i samarbete med fritidskonsulenter och handikapporganisationer.

I den nationella handlingsplanen för handikappolitiken står att statliga myndigheter ”har ett särskilt ansvar att söka nya vägar för att nå fram till alla de grupper som idag inte är delaktiga i landets kulturutbud”¹⁰ (se avsnitt 1). Under 2007 fortsätter arbetet med att definiera publika pilotprojekt för att pröva nya vägar och metoder i arbetet samt nå ökad kunskap. En ambition är att låta brukarens röst komma mer till tals.

I museet arbetar vi med en rad pedagogiska verktyg:

- Verktyg för synskadade och blinda personer, med taktila tolkningar av konstverk i museets samling.
- En Audioguide i flera olika versioner och på flera språk. Nästa version av Audioguidessystemet kommer att kunna användas som hörslina vid gruppvisningar, vilket kommer att lösa akustiska problem i museisalarna för alla besökare och särskilt för personer med nedsatt hörsel. I framtiden kan audioguiden utvecklas för att t ex fungera för synsvaga/blinda besökare och även producera en lättillgänglig version, med korta inläsningar.
- En interaktiv kurs om modern konst för nybörjare på Moderna Museets hemsida utgående från verk i samlingen, där deltagarna kommer att ha möjlighet att göra inlägg och kommunicera med varandra.
- Väggtexter och verkstexter. Texterna blir föremål för en översyn i samband med en större omhängning av samlingen 2007.

¹⁰ *Från patient till medborgare* sid 100

- Till tillfälliga utställningar produceras ibland en informationsfolder, denna kan lätt översättas till storstil och på så sätt tillgodose synsvaga besökare.
- Till större utställningar produceras en handledning för lärare (som kommer med grupper på egen hand). Till samlingen har bl a en version på lätt svenska tagits fram.
- För vuxna som besöker museet med barn har en tipspromenad utarbetats. Den har översatts till flera språk.
- ”Kärleken och döden. Konst på Moderna Museet”, en läsa lätt bok om konst ur Moderna Museets samling finns som verktyg för bl a dyslektiker.

En viktig del av tillgänglighetsarbetet bedrivs av museets värdar i entrén och i museisalarna. Den personliga kontakten är ett av de viktigaste verktygen. Museivärdarna är en kunskapsbro mellan besökare och museet.

Mål publik verksamhet:

- Identifiera hinder för delaktighet i den publika verksamheten.
Hur? Genomföra användartester.
Tidsplan Under 2007-2008.
Ansvariga Projektgruppen för tillgänglighet i samarbete med chef Konst & Förmedling, gruppleddare Utställningar & Program, gruppleddare Förmedling.
I samverkan med Externa konsulter, referenspersoner, handikapporganisationer.
- Undersöka möjligheterna till att utveckla generella lösningar.
Hur? Ta del av erfarenheter från ledande museer internationellt för att ge förslag på lösningar.
Tidsplan Under 2007-2009.
Ansvarig Projektledaren för tillgänglighet.
I samverkan med Konst & Förmedlingsenheten, externa kontaktnät.
- Utveckla och pröva nya metoder att nå nya besökare.
Hur? Genomföra mindre pilotprojekt – bjuda in bl a arbetstagare i daglig verksamhet inom handikappomsorgen till samarbete och workshops kring en aktuell utställning. I museets ungdomssatsning Zon Moderna genomföra ett projekt tillsammans med synskadade ungdomar.
Tidsplan Under 2007-2008
Ansvariga Projektledaren för tillgänglighet, ansvariga för Zon Moderna och intendenterna inom Förmedlingsgruppen.
I samverkan med Externa referenspersoner.
- Undersöka möjligheterna att utveckla ett verktyg för orientering i museet, med enkelt sökbart material om museet och samlingen, t ex Daisyformat, som används på andra museer internationellt.
Hur? Ta del av erfarenheterna av det pågående projektet i Göteborg, där de kommunala museerna gör en gemensam satsning i samarbete med Synskadades Riksförbund.
Tidsplan Under 2007-2008
Ansvarig Projektledaren för tillgänglighet.
I samverkan med Externa referenspersoner och nätverk.

- Tydligare texter i utställningarna.
Hur? Skrivkurs för museets intendenters med syftet att förenkla, förkorta och förtydliga de texter som finns i utställningarna, främst på vägg. Konsulten Poppus Utbildning ansvarar för kursen som hålls på Moderna Museet.
Tidsplan Våren 2007.
Ansvarig Gruppledare Förmedling.

9. Bemötande.

Personalen är den främsta resursen i mötet med publiken. Ett bra bemötande är varje medarbetares personliga ansvar. Det är organisationens ansvar att ge sina medarbetare förutsättningar för detta, nödvändig kunskap och kompetensutveckling. Bemötande bör ingå som en del i Moderna Museets tillgänglighetspolicy.

Mål bemötande:

- Bemötande skall ingå som del av Moderna Museets tillgänglighetspolicy.
Hur? Integrera bemötandefrågor i den interna diskussionen om tillgänglighet.
Tidsplan Under 2007-2008.
Ansvarig Projektgruppen för tillgänglighet.
I samverkan med Personalchef, chef Kommunikation.

10. Utbildning.

Alla medarbetare ska känna till handlingsplanen för tillgänglighet. En särskild kompetensutveckling för personal som har daglig kontakt med besökarna bör genomföras. Medarbetare bör också få kunskap om teknisk utrustning och utveckling inom tillgänglighetsområdet.

Handikapporganisationerna och konsulter som t ex Funka nu är viktiga resurser vid planering och genomförande av utbildningar kring tillgänglighet. Dessa personer ser vår verksamhet utifrån och kan ge nya perspektiv.

Mål utbildning:

- Ta fram ett förslag på hur kompetensutveckling för personal i tillgänglighet och bemötande skall genomföras.
Hur? Frågor om tillgänglighet kan arbetas in redan i redan befintliga utbildningar som introduktionsutbildningar. Utifrån de behov som framträder när handlingsplanen ska genomföras kan nya utbildningar tas fram, t ex en mer generell utbildning för alla medarbetare om tillgänglighetsfrågor. Även specialutbildning för dem som arbetar med fysisk tillgänglighet, information, personalfrågor, skyddsombud och frontpersonal kan komma att aktualiseras.
Tidsplan Under 2007-2008.
Ansvarig Personalfunktionen, projektgruppen för tillgänglighet.
I samverkan med Skyddsombud, fackliga företrädare och externa konsulter.

11. Omvärldsbevakning och samverkan.

För närvarande finns ett växande intresse för tillgänglighetsfrågor och begreppet diskuteras inom kultur- och museisektorn, vilket är positivt och bör utnyttjas. Det finns också hos många konstnärer ett intresse för tillgänglighet – definierad på olika sätt – vilket gör det hela än mer spännande för ett museum som Moderna Museet.

Moderna Museet har stort kontaktnät med andra museer och konstinstitutioner på olika nivåer regionalt, nationellt och internationellt. Det har bildats ett nätverk mellan Stockholms museer som verkar genom seminarier och nätverksträffar.

I museets praktiska pedagogiska arbete har en rad informella kontakter och samarbeten inom handikapprörelsen och handikappomsorgen etablerats. För en mer formaliserad samverkan med handikapporganisationerna vore en samordning önskvärd – förslagsvis i sektorsansvariga Kulturrådets regi.

Mål omvärldsbevakning och samverkan:

- Hålla sig à jour med utvecklingen på området, nationellt och internationellt inom museivärlden och inom handikappområdet.
Hur? Genom upparbetade nätverk och kontakter såväl som att etablera nya. I samverkan med handikapprörelsen.
Tidsplan Under 2007 och fortlöpande.
Ansvariga Projektledaren för tillgänglighet och områdesansvariga.
- Etablera kontakt med handikapporganisationer och hitta samarbetsformer för behovsanalys och utvärdering av vår verksamhet när det gäller tillgängligheten för personer med olika funktionsnedsättningar.
Hur? Samråd med Kulturrådet och Handisam för att samordna dessa kontakter.
Tidsplan Under 2007-2008.
Ansvarig Projektgruppen för tillgänglighet.
- Bilda en extern referensgrupp.
Hur? Genom olika nätverk och kontakter.
Tidsplan Under 2007.
Ansvarig Projektgruppen för tillgänglighet.
- Få kunskap om hur personer med funktionsnedsättning upplever vår verksamhet – ordinarie verksamhet respektive särskilda, riktade insatser såsom specialvisningar.
Hur? Genomföra användartester inom följande områden: information inklusive Moderna Museets hemsida, fysisk tillgänglighet, orientering, utställningsverksamhet och förmedling.
Tidsplan Under 2007-2009.
Ansvarig Projektgruppen för tillgänglighet i samarbete med områdesansvariga.
I samverkan med Externa konsulter, referenspersoner, handikapporganisationer.

12. Fysisk miljö, lokaler.

Moderna Museet har goda förutsättningar när det gäller tillgängligheten i den fysiska miljön. Museet flyttade in 1998 i en ny byggnad på Skeppsholmen med högt ställda krav på fysisk tillgänglighet enligt gällande byggnormer och rekommendationer.

Ägaren och förvaltaren Statens Fastighetsverk har i december 2005 genomfört en tillgänglighetsutredning och en långsiktig åtgärdsplan (se bilaga 3).

Under 2007 fortsätter genomgången av SFV:s åtgärdsplan för att vid behov kompletteras med ytterligare åtgärder.

Den fysiska miljön i utställningsrummen genomgår kontinuerliga förändringar i samband med nya utställningar och vid omhängning av samlingen. Tillgänglighetsaspekter behöver då beaktas.

Mål fysisk tillgänglighet:

Se bilaga 3: Statens Fastighetsverk tillgänglighetsutredning och långsiktiga åtgärdsplan.

Kompletterande mål:

- Gå igenom SFV:s åtgärdsplan och vid behov komplettera med eventuella ytterligare åtgärder.
Hur? Genom att i användartester se över lokaler, akustik, orientering (eventuella ledstråk), skyltning med inbjudna referenspersoner.
Tidsplan Under 2007-2008.
Ansvariga Drifts- och säkerhetschef, chef för Kommunikation.
I samverkan med Projektgruppen för tillgänglighet, Statens Fastighetsverk, tillgänglighetskonsulter t ex arkitekt med specialistkunskap om tillgänglighet, externa referenspersoner.
- Utarbeta rutiner för tillgänglighetsaspekter vid tillfälliga förändringar av den fysiska miljön i utställningssalarna samband med nya utställningar.
Hur? Genom att integrera tillgänglighetsaspekterna i Moderna Museets projektarbetsmodell (se avsnitt 6).
Tidsplan Under 2007-2008.
Ansvariga Enhetschef för Konst & Förmedling, gruppleddare och projektledare i samverkan med projektgruppen för tillgänglighet.

13. Kommunikation och information.

Moderna Museet producerar en mängd olika texter i olika syften. Det rör sig om allt från en enkel hänvisningsskylt till essäer i en katalog. Möjligheterna att tillgängliggöra dessa för alla varierar. Målet är dock att alla texter som behövs för att orientera sig om museets publika verksamhet bör kunna vara tillgänglig för allmänheten oavsett funktionsnedsättning.

Moderna Museet ska fortsätta arbetet med att göra sin information tillgänglig. Museet ska ha rutiner för hur vi kommunicerar med personer med funktionshinder och sträva efter anpassad utrustning för detta, t ex genom olika former av telefoni, fax, e-mejl och hörselslingor i entrédisken.

Grunden för att informationen ska vara tillgänglig är att den är begriplig. Ett klart och enkelt språk ska användas och layouten utformas så att den underlättar för alla läsare. Ett mål är att grundläggande information ska kunna tillgängliggöras i så kallade alternativa format, så att den når alla intresserade, t ex storstil, ljudversion, punktskrift och lättläst version. Museet ska informera om att alternativa format finns att beställa.

Ett mål är att utarbeta och upprätthålla en aktuell kommunikationsplan i denna fråga och se över hur tillgänglighetsaspekten kan föras in i Moderna Museets grafiska program och trycksaksmall.

Webben är ett av de viktigaste verktygen för många funktionshindrade. Om en webbplats är tillgänglig kan varje användare anpassa presentationen av innehållet efter sina egna behov. Hemsidan följer WAI:s riktlinjer.

Mål kommunikation och information:

- Utarbeta en kommunikationsplan kring tillgänglighet där ovanstående aspekter beaktas.
Hur? Tas fram av chef för Kommunikation utifrån de mål som fastställs i handlingsplanen.
Tidsplan Under 2007-2008.
Ansvarig Chef Kommunikation.
I samverkan med Projektgruppen för tillgänglighet.
- Se över hur tillgänglighetsaspekter skall kunna föras in i Moderna Museets grafiska program och trycksaksmall.
Hur? Översyn av chef för Kommunikation utifrån de mål som fastställs i handlingsplanen och Handisams rekommendationer kring tillgänglig information.
Tidsplan Under 2007-2008.
Ansvarig Chef Kommunikation.
I samverkan med Projektgruppen för tillgänglighet, externa konsulter och referenspersoner.
- Att öka tillgängligheten till de informationsfilmer som Moderna Museet producerar och visar.
Hur? När museet visar och producerar en informationsfilm, t ex en konstnärsintervju, bör den textas så att hörselskadade och döva kan ta del av filmen. Textning underlättar även för hörande besökare. När såväl svenska som annat språk talas är textning ett stöd för språkförståelsen.
Tidsplan Till 2008.
Ansvarig Chef för Kommunikation.
I samverkan med Projektgruppen för tillgänglighet, externa konsulter och referenspersoner.

14. Moderna Museet som arbetsgivare.

Moderna Museet ska vara en arbetsplats där alla anställda ska kunna arbeta på samma villkor. Museets medarbetare kommer att få regelbunden information om och utbildning i tillgänglighetsfrågor.

När det gäller rekrytering, befordran av personal etc gäller lagen (1999:132) om förbud mot diskriminering i arbetslivet pga funktionshinder. Om en anställd får ett funktionshinder eller om en nyanställning förutsätter rimliga anpassningar, ska föreskrifterna, särskilt dokument AFS 1994:1 ”Arbetsanpassning och rehabilitering” följas.

Moderna Museet ska följa de centrala instruktioner och regler som gäller för statliga arbetsgivare. Personalfunktionen ansvarar för att detta sker samt för uppföljning av individuella fall och den återrapportering som i vissa fall bör göras till berörda parter. Personalfunktionen ska också bidra till att lösa problem. Det ska finnas en formell rutin för att hantera de fall där personer med funktionshinder känner sig utsatta för diskriminering, trakasserier eller mobbing.

Mål Moderna Museet som arbetsgivare:

- Tillse att Moderna Museet följer de centrala instruktionerna och reglerna för statliga arbetsgivare med beaktande av tillgänglighetsaspekter.

Hur? Följs upp av chef för Personalfunktionen utifrån de mål som fastställs i handlingsplanen.

Tidsplan Under 2007-2008.

Ansvarig Personalchef.

I samverkan med Projektgruppen för tillgänglighet.

15. Rutiner för synpunkter och klagomål kring tillgänglighet.

En översyn vad gäller synpunkter och klagomål från besökarna kring brister i tillgänglighet behöver göras. Detta gäller även reflektioner, synpunkter och klagomål från anställda. Skriftliga synpunkter vidarebefordras till respektive områdesansvarig men en kontinuerlig uppföljning av möjliga åtgärder saknas.

Mål rutiner för synpunkter/klagomål kring tillgänglighet:

- Se över museets rutiner för synpunkter och klagomål kring tillgänglighet.

Hur? Tillsammans med Kommunikationsenheten – museivårdar och chef för Kommunikation – finna lösningar på hanteringen av klagomål.

Tidsplan Under 2007-2008.

Ansvarig Kommunikationsenheten, personalfunktionen.

I samverkan med Museivårdar, skyddsombud.

16. Resurser.

Den främsta resursen i tillgänglighetsarbetet på Moderna Museet är den samlade kompetens och erfarenhet som personalen byggt upp i det publika arbetet. Här finns en medvetenhet om att publiken inte är en enhetlig grupp.

Museets uppgift, ansvar och kunnande ligger i bevarande och förmedling av konst. När det gäller kunskap om särskilda behov hos enskilda besökare behöver vi samverka med besökarna eller deras företrädare, anhöriga, lärare, personal eller ledsagare.

I samverkan med andra museer, myndigheter, externa referenspersoner, konsulter, handikapporganisationer i användartester och kunskapsutbyten (se avsnitt 12) kan kunskapen kring faktorer som styr tillgängligheten för våra besökare öka ytterligare. Möjligheten till rekrytering av en accessanställd samordnare med lång erfarenhet av arbete inom handikappomsorgen har likaså tillfört museet generell kunskap om funktionshinder, metoder och arbetssätt och ett stort kontaktnät som en resurs i tillgänglighetsarbetet.

Det dagliga mötet med besökarna ger kontinuerligt en ökad kunskap och vidgad erfarenhet.

BILAGA 1.

Lagar, förordningar och styrdokument kring tillgänglighet.

Det finns en rad regler och förordningar som rör de statliga myndigheternas ansvar i arbetet för tillgänglighet. Det finns även riktlinjer som visar hur myndigheterna ska gå till väga.

- *FN:s standardregler* från 1993, som bygger på internationella överenskommelser om mänskliga rättigheter, för att tillförsäkra människor med funktionsnedsättning full delaktighet och jämlikhet:
”*Regel 10. Kultur.* Medlemsländerna ska se till att personer med funktionsnedsättning kan delta i kulturlivet på lika villkor.”
- Regeringens proposition *Från patient till medborgare – en nationell handlingsplan för handikappolitiken* (prop. 1999/2000:79).

I propositionen föreslår regeringen nationella mål och inriktning för handikappolitiken. Regeringen bedömer att insatserna under de närmaste åren bör koncentreras till företrädesvis tre huvudområden:

- att se till att handikapperspektivet genomsyrar alla samhällssektorer,
- att skapa ett tillgängligt samhälle, samt
- att förbättra bemötandet.

Utgångspunkten i handikappolitiken är att samhället ska utformas så att alla medborgare har samma möjligheter. Det är därför viktigt för hela samhället att alla människor har jämlika levnadsförhållanden och att alla kan medverka och vara delaktiga i samhällsutvecklingen.

De nationella målen för handikappolitiken är:

- en samhällsgemenskap med mångfald som grund.
- att samhället utformas så att människor med funktionshinder i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet.
- jämlikhet i levnadsvillkor för flickor och pojkar, kvinnor och män med funktionshinder.

Det handikappolitiska arbetet ska inriktas särskilt på:

- att identifiera och undanröja hinder för full delaktighet i samhället för människor med funktionshinder.
- att förebygga och bekämpa diskriminering mot personer med funktionshinder.
- att ge barn, ungdomar och vuxna med funktionshinder förutsättningar för självständighet och självbestämmande.

- *Förordning (2001:526)* fastställer de statliga myndigheternas ansvar för att genomföra handikappolitiken.

- *Diskrimineringslagstiftningen* som förbjuder diskriminering av personer på grund av kön, etnicitet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder:
 - Jämställdhetslagen (1991:433).
 - Lag (1999:132) om förbud mot diskriminering i arbetslivet på grund av funktionshinder.
 - Lag (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan.
 - Lag (2003:307) om förbud mot diskriminering.
 - Lagen (2006:67) om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever.

(källa: Handisams och Regeringens hemsida)

- Handikappombudsmannens *Riktlinjer för en tillgänglig statsförvaltning* från 2003, uppdaterade 2007 av Handisam (Myndigheten för handikappolitisk samordning).

”Hinder ska identifieras och undanröjas för att skapa full delaktighet och jämlikhet för personer med funktionshinder. Det första steget är att ta fram en handlingsplan.

Att göra verksamheten tillgänglig betyder att integrera handikapperspektivet i myndighetens planering, beslut och processer – samt att ta sitt ansvar som arbetsgivare.

Att göra informationen tillgänglig betyder att göra det möjligt för personer med funktionshinder att kommunicera med – och ta del av – myndighetens information via tryckta medier, telefon, webb, film och möten.

Att göra lokalerna tillgängliga betyder att personer med funktionshinder ska kunna besöka en myndighet – samt ta del av och delta i verksamheten där. Lokalerna ska också fungera som arbetsplats för personer med funktionshinder.”

(Handisam: *Riv hindren – Riktlinjer för tillgänglighet* sid 7)

BILAGA 2.

Definitioner och begrepp.

Funktionshinder.

Funktionshinder definieras som förlust eller nedsättning av funktionsförmågan på grund av medicinska tillstånd, fysiska, mentala eller intellektuella skador eller sjukdomar. Sjukdomar, skador eller tillstånd kan vara bestående eller av övergående natur. Även normalt åldrande innebär ofta funktionshinder. Funktionshinder är ett paraplybegrepp. Med funktionshinder avses inte enbart nedsatt rörelseförmåga utan även t ex nedsatt syn-, hörsel- eller kognitiv förmåga.

Handikapp.

Handikapp definieras som förlust eller begränsning i möjligheten att delta i samhällslivet som andra. Ordet beskriver mötet mellan personer med funktionshinder och en bristande omgivning. Bristerna kan exempelvis finnas i inomhus- och utomhusmiljö, information eller kommunikation.

Funktionsnedsättning.

Ibland används ordet funktionsnedsättning istället för funktionshinder. Funktionsnedsättning är en förlust eller avvikelser i fysisk funktion eller kroppsstruktur. Drygt 1 miljoner människor, eller nästan var femte person i åldrarna 16-64 år har enligt Statistiska centralbyrån någon form av permanent funktionsnedsättning.

Tillgänglighet.

Tillgänglighet innebär att information och fysiska miljöer är utformade så att alla kan delta på lika villkor.

(Källa: Hjälpmedelsinstitutet)